

I. Források, kézikönyvek

1990. évi népszámlálás. Magyarország nemzetiségi adatai megyénként (az 1990. évi államigazgatási beosztás szerint, 1930–1990). Budapest, 1992.
- A magyar béketárgyalások. Jelentés a magyar békeküldöttség működéséről Neuilly s/S.-ben 1920 januárius–március havában. I–III/a–b. köt. Budapest, 1920–1921.
- A nemzetiségek életkörülményei. Budapest, 1995.
- Ádám Magda, Litván György, Ormos Mária: Documents diplomatiques français sur l'histoire du bassin des Carpates. I–III. köt. Budapest, 1993, 1995, 1999.
- Ádám Magda, Ormos Mária (szerk.): Francia diplomáciai iratok a Kárpát-medence történetéről 1918–1919. Budapest, 1999.
- Ádám Magda – Cholnoky Győző (szerk.) Trianon. A magyar békeküldöttség tevékenysége 1920-ban. Budapest, 2000.
- Ardeleanu, Ion – Arimia, Vasile – Musta, Mirceau (red.): Desavirsirea unitatii national-statale a popurului Roman. Recunoasterea ei internationala. 1918. Vol. VI. Documente interne si externe, februarie 1920 – decembrie 1920. Bucuresti, 1986.
- Balogh Sándor – Sipos Levente (szerk.): A magyar állam és a nemzetiségek. A magyarországi nemzetiségi kérdés történetének jogforrásai 1848–1993. Budapest, 2002.
- Bárdi Nándor – Éger György (szerk.): Útkeresés és integráció. Válogatás a határon túli magyar érdekvédelmi szervezetek dokumentumaiból 1989–1999. Budapest, 2000.
- Beszámoló a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosának tevékenységéről, 1997–1999. <http://www.obh.hu/nekh/hu/beszam/beszamol.htm>
- Böhm Vilmos: Két forradalom tüzeiben. Budapest, 1946.
- Czibulka Zoltán (szerk.): 2001. évi népszámlálás. 4. Nemzetiségi kötődés. A nemzeti, etnikai kisebbségek adatai. Budapest, 2002.
- Fábián Gyula – Ötvös Patrícia: Kisebbségi jog. I–II. Kolozsvár, 2003.
- Feischmidt Margit (ed.): Ethnic Relations in Eastern Europe. A Selected and Annotated Bibliography. Budapest, 2001. (Az annotált és válogatott bibliográfia 1999. évi változata: <http://igi.osi.hu/publications/1998/31/BOER.PDF>)
- Feischmidt Margit (ed.): Bibliography on Ethnic Conflicts and Minorities in Eastern and Central Europe: Books (1997) <http://www.arts.uwaterloo.ca/MINELRES/biblio/bib2.htm>
- Fülöp Mihály – Vincze Gábor: Revízió vagy autonómia? Iratok a román-magyar kapcsolatok történetéről 1945–1947. Budapest, 1998.
- Hódi Sándor: Magyar autonómia. A VMDK állásfoglalása az önkormányzatról. Szakértői tervezet. A VMDK közgyűlésének dokumentuma. Magyarbiznisz, 1992.

Felhasznált irodalom

- Hodž a, Milan: Szövetség Közép-Európában. Gondolatok és visszaemlékezések. Pozsony, 2004.
- Jászi Oszkár naplója 1919–1923. (Sajtó alá rendezte Litván György) Budapest, 2001.
- Kemény G. Gábor: Iratok a nemzetiségi kérdés történetéhez Magyarországon a dualizmus korában 1867–1918. VII. köt. 1914–1916. Budapest, 1999.
- Kósa László – Filep Antal: A magyar nép táji–történeti tagolódása. Budapest 1978.
- Litván György (szerk.): Károlyi Mihály levelezése I. 1905–1920. Budapest, 1978.
- Litván György (szerk.): Trianon felé. A győztes nagyhatalmak tárgyalásai Magyarországról. (Paul Mantoux tolmácsolásai feljegyzései). Budapest, 1998;
- Lojtkó Miklós (szerk.): British Policy on Hungary 1918–1919. London, 1995.
- Majtényi Balázs – Vizi Balázs (szerk.): A kisebbségi jogok nemzetközi okmányai. Dokumentumgyűjtemény. Budapest, 2003.
- Moldovai Köztársaság federalizálásának terve. Provincia, 2002. 30.
- O problematike používania jazykov národnostných menšín. Dokumenty, zákony, analýzy. Bratislava, 1999.
- Oroszország nemzeti–kulturális autonómiáiról az Állami Duma 1996. május 22-ei szövetségi törvénye: www.minelres.lv/NationalLegislation/Russia/Russia_CultAut_English.htm
- Package for Europe. Paket für Europa. Pacchetto per ¾Europa. Bolzano, 1998.
- Pándi Lajos (szerk.): A kelet-európai diktatúrák bukása. Dokumentumgyűjtemény 1985–1995. Budapest, 1997.
- Pándi Lajos (szerk.): Köztes-Európa. Térképgyűjtemény, Budapest, 2000. (2. kiadás)
- Pogány Erzsébet (szerk.): Az Együttélés öt éve. Eseménynaptár és dokumentumgyűjtemény 1990–1994. Pozsony, 1995.
- Population Census 2001. – Population Census 2001. 4. Ethnic Affiliation. Data on National, Ethnic Minorities. Budapest, 2002.
- Seewann, Gerhard – Dippold Péter (Hg.): Bibliographisches Handbuch der ethnischen Gruppen Südosteuropas. Bd. 1.2. (Südosteuropa-Bibliographie. Ergänzungsband 3.) München, 1997.
- Šolle, Zdeněk (red): Masaryk a Beneš ve svých dopisech z doby pařížských mírových jednání v roce 1919. I–II. Praha, 1993–1994.
- Szabadság és felelősség. A Magyar Polgári Párt programja. (H. n.) 1992.
- Tóth Ágnes (szerk.): Pártállam és nemzetiségek (1950–1973). Kecskemét 2003.
- Žatkovič, Jozef: Federalizácia československého štátu 1968–1970. Vznik česko-slovenskej federácie 1968. (= Prameny k dějinám československé krize v letech 1967–1970. 5. 1.) Praha–Brno, 1996.
- Zeidler Miklós (szerk.): Trianon. Budapest 2003.

II. Monográfiák, tanulmánykötetek

- Altermatt, Urs: A szarajevói jelzõtűz. Etnonacionalizmus Európában. Budapest, 2000.
- Amalrik, Andrei: Will the Soviet Union Survive Untill 1984? New York, 1970.
- Andrássy György: Nyelvi jogok. Pécs, 1998
- Arday Lajos: Térkép csata után. Budapest, 1990.
- Arday Lajos (szerk.): Fejezetek a horvátországi magyarok tükrében. Tanulmányok. (= Hungari extra Hungariam). Budapest, 1994.
- Arday Lajos: Reformok és kudarcok. Jugoszlávia utolsó évtizedei és ami utána következett. Budapest, 2002.
- Ash, Timothy Garton: A balsors édes hasznai. Budapest, 1991.
- Bácsa Gábor: A magyar–jugoszláv (S.H.S) határ megállapítása és kitézése (a trianoni határ szerint 1921–1924). Budapest, 1998.
- Bakk Miklós – Bodó Barna (szerk.): Státusdiskurzus. (= Diaszpóra könyvek 2.). Temesvár, 2003.
- Bakó Boglárka (szerk.): Lokális világok. Együttélés a Kárpát-medencében. (= Magyarország az ezredfordulón. Stratégiai kutatások a Magyar Tudományos Akadémián, Műhelytanulmányok). Budapest, 2003.
- Balogh Artúr: A kisebbségek nemzetközi védelme a kisebbségi szerződések és a békeszerződések alapján. (= Magyar Kisebbség Könyvtára). Csíkszereda, 1997. (2. jav. kiad.)
- Banac, Ivo: The National Question in Yugoslavia. Origins, History, Politics. London, 1984.
- Baranyai Zoltán: A kisebbségi jogok védelmének kézikönyve. (2. átdolgozott kiad.) Berlin, 1925.
- Bartha Csilla: A kétnyelvűség alapkérdései. Beszélők és közösségek. Budapest, 1999.
- Bárdi Nándor (szerk.): Globalizáció és nemzetépítés. Budapest, 1999.
- Bárdi Nándor – Fedinecz Csilla (szerk.): Etnopolitika. A közösségi, a magán és az egyéni érdekek viszonyrendszere Közép-Európában. Budapest, 2003.
- Bárdi Nándor: Tény és való. A budapesti kormányzatok és a határon túli magyarság kapcsolattörténete. Pozsony, 2004.
- Bencze Lajos: Írott szóval a megmaradásért. A szlovéniai magyarság 70 éve. (2. bőv. kiad.) Győr–Lendva, 1996.
- Berényi József: Nyelvországolás. A szlovákiai nyelvtörvény történelmi és társadalmi okai. Pozsony 1994.
- Bibó István: A kelet-európai kisállamok nyomorúsága. in: Uő.: Válogatott tanulmányok 1945–1970. 2. köt. Budapest, 1986.
- Bindorffer Györgyi: Kettős identitás. Etnikai és nemzeti azonosságtudat Dunabogdányban. Budapest, 2001.

MELLÉKLETEK

Felhasznált irodalom

- Bíró A. Zoltán: Stratégiák vagy kényszerpályák? Tanulmányok a romániai magyar társadalomról, Csíkszereda, 1998.
- Bíró, Anna-Mária – Kovács, Petra (ed.): Local Public Management of Multi-Ethnic Communities in Central and Eastern Europe. Budapest, 2001
- Bíró Béla: A gyűlölet terhe. Esszék 1997–2000. Budapest, 2000.
- Bíró Béla: Porlik, mint a szikla. Sepsiszentgyörgy, 2001.
- Bíró Gáspár: Az identitásválasztás szabadsága. Budapest, 1995.
- Boden, Martina: Nationalitäten, Minderheiten und ethnische Konflikte in Europa. München, 1993.
- Bodó Barna (szerk.): Romániai magyar évkönyv 2001. Temesvár–Kolozsvár, 2001.
- Bodó Barna: Talpalatnyi régióink. Kolozsvár, 2003.
- Bodó Julianna (szerk.): Székelyföldi mozaik. Térségi szociológiai tanulmányok. Csíkszereda, 2004.
- Borbély Anna (szerk.): Nyelvek és kultúrák érintkezése a Kárpát-medencében. (A 10. Élőnyelvi Konferencia előadásai). Budapest, 2000.
- Borbély Zsolt Attila – Dénes Krisztina: Erdélyi magyar politikatörténet 1989–2003. Budapest, 2003.
- Borsody, Stephan (ed.): The Hungarians: A Divided Nation. New Haven, 1988.
- Bozóki Antal: Autonómiák I–II. Elemzések – kommentárok – dokumentumok. Újvidék, 2001–2002.
- Brubaker, Rogers: Nationalism Reframed: Nationhood and the National Question in the New Europe. Cambridge, 1996.
- Brunner Georg: Nemzetiségi kérdés és kisebbségi konfliktusok Kelet-Európában. Budapest, 1995.
- Büchi, Christophe: „Röstigraben”. Das Verhältnis zwischen deutscher und französischer Schweiz. Geschichte und Perspektiven. Zürich, 2001.
- Caplan, Richard – Feffer, John: Europe's New Nationalism: States and Minorities in Conflict. Oxford, 1996.
- Cholnoky Győző: Állam és nemzet: uralkodó nemzet- és nemzetiségpolitikai eszmék Magyarországon 1920–1941. Budapest, 1996.
- Cumper. P. and Wheatley, S.(eds.): Minority Rights in the 'New' Europe. The Hague, 1999.
- Cs. Gyimesi Éva: Honvágó a hazában. Cikkek, tanulmányok, esszék. Budapest, 1993.
- Csáky Pál: Magyarok Szlovákiában. Pozsony–Bratislava, 1997.
- Csefkó Ferenc–Pálné Kovács Ilona (szerk.): Kisebbségi önkormányzatok Magyarországon. Budapest, 1999.

- Csepeli György: Nemzet által homályosan. Budapest, 1992.
- Csepeli György: A nagyvilágon e kívül... Nemzeti tudat és érzésvilág Magyarországon 1970–2002. Budapest, 2002.
- Csepeli György – Örkény Anta – Székelyi Mária: Nemzetek egymás tükrében. A Kárpát-medence térségében élő nemzeti többségek és kisebbségek interetnikus viszonyai. Budapest, 2003.
- Csernicskó István: A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján). Budapest, 1998.
- Dávid Gyula – Benda Gyula: A székelyek száma 1567–1992. Budapest, 1998.
- Diószegi László – R. Süle Andrea (szerk.): Hetven év. A romániai magyarság története. Budapest, 1992.
- Dobos Ferenc: Az autonóm lét kihívásai kisebbségben. Kisebbségi riport. Budapest, 2001.
- Dobossy László: Gondban, reményben azonosan. Budapest, 1989.
- Duray Miklós: Önrendelkezési kísérleteink. Somorja, 1999.
- Eide, Asbjorn: The Concept of Autonomy in Comparative National Law. Antwerpen, 1994.
- Erős Ferenc: Az identitás labirintusai. Budapest, 2001.
- Ethnic Minorities in Slovenia, Ljubljana, 1994.
- Éger György – Langer, Joseph (szerk.): Határ, régió, etnikumok Közép-Európában. Budapest, 2001.
- Éger György – Kiss J. László (szerk.): Stratégia és kultúra. Kulturális külpolitika az új kihívások tükrében. Budapest, 2004.
- Fábián Ernő: A megmaradás parancsai. Esszé az erdélyiségről mint politikai identitásról. Budapest, 1999.
- Fehér István: Az utolsó percben. Magyarország nemzetiségei 1945–1990. Budapest, 1993.
- Feischmidt Margit: Ethnizität als Konstruktion und Erfahrung. Symbolstreit und Alltagskultur siebenbürgischen Cluj. Münster – Hamburg – London, 2003.
- Fodor István: Mire jó a nyelvtudomány? Nyelv és élet. Budapest, 2001.
- Forray R. Katalin – Mohácsi Erzsébet (szerk.): Esélyek és korlátok. A magyarországi cigány közösség az ezredfordulón. Pécs, 2002. <http://www.btk.pte.hu/tanszerek/romologia/dok>
- Föglein, Gizella: Nemzetiség vagy kisebbség? A magyarországi horvátok, németek, románok, szerbek, szlovákok és szlovének státusáról 1945–1993. Budapest, 2000.
- Fráter Olivér: Erdély román megszállása 1918–1919. Tóthfalva, 1999.
- Für Lajos: Kisebbség és tudomány. Budapest, 1989.

MELLÉKLETEK

Felhasznált irodalom

- Gaál György – Bozóki Antal (szerk.): A vajdasági magyarság és az autonómia. Újvidék 2003.
- Galántai József: A trianoni békekötés 1920. A párizsi meghívástól a ratifikálásig. Budapest, 1990.
- Galántai József: Trianon és a kisebbségvédelem. Budapest, 1989.
- Galántai József: Trianon and the Protection of Minorities. New York 1991.
- Gál Kinga (ed.): Minority Governance in Europe. Budapest, 2002.
- Gáll Ernő: A nacionalizmus színeváltozásai. Nagyvárad, 1994.
- Gáti, Charles: Magyarország a Kreml árnyékában. Budapest, 1990.
- Gereben Ferenc: Identitás, kultúra, kisebbség. Felmérés a közép-európai magyar népesség körében. Budapest, 1999.
- Girasoli, Nicola: A nemzeti kisebbségek fogalmáról. Budapest, é. n.
- Glatz Ferenc: A kisebbségi kérdés Közép-Európában tegnap és ma. (= História plusz, 1992. 11.) Budapest, 1992.
- Glatz Ferenc (szerk.): Magyarország és a magyar kisebbségek. Történeti és mai tendenciák. (= Magyarország az ezredfordulón. Stratégiai kutatások a Magyar Tudományos Akadémián. Műhelytanulmányok.) Budapest, 2002.
- Glatz Ferenc (szerk.): A magyar nyelv az informatika korában (= Magyarország az ezredfordulón. Stratégiai Kutatások a Magyar Tudományos Akadémián VII. A nemzeti kultúra az informatika korában. A magyar nyelv jelene és jövője) Budapest, 1999.
- Göncz Lajos: A magyar nyelv Jugoszláviában (Vajdaságban). Budapest – Újvidék, 1999.
- Göncz László: A muravidéki magyarság 1918–1941. Lendva, 2001.
- Gruber Károly: Európai identitások: Régió, nemzeti, integráció. Budapest, 2002.
- Gyivicsán Anna: Anyanyelv, kultúra és közösség. A magyarországi szlovákok. Budapest, 1993.
- Gyönyör József: Mi lesz velünk, magyarokkal. Pozsony, 1990.
- Györgyakab Gizella (szerk.): Kisebbségi alternatívák. Kisebbségi kérdések megjelenítése a Magyar Kisebbségben (1995–2000). Sepsiszentgyörgy, 2002.
- Gyurgyík László: Magyar mérleg. Pozsony, 1996.
- Gyurgyík László – Sebők László (szerk.): Népszámlálási körkép Közép-Európából 1989–2002. Budapest, 2003.
- Hajdu Tibor: Az 1918-as magyarországi polgári demokratikus forradalom. Budapest, 1968.
- Hamberger Judit: Csehszlovákia szétválása. Egy föderációs kísérlet kudarca. Budapest 1997.

- Hanák Péter: Jászi Oszkár dunai patriotizmusa. Budapest, 1985.
- Hankiss Elemér: Kelet-európai alternatívák, Budapest, 1989.
- Haslinger, Peter: Arad, November 1918. Oszkár Jászi und die Rumänen. Wien, 1993.
- Heuberger, Valeria (Hrsg.): Nationen, Nationalitäten, Minderheiten: Probleme des Nationalismus in Jugoslawien, Ungarn, Rumänien, Tschechoslowakei, Bulgarien, Polen, der Ukraine, Italien und Österreich 1945 – 1990. Wien, 1994.
- Heuberger, Valeria (Red.): Brennpunkt Osteuropa: Minderheiten im Kreuzfeuer des Nationalismus. Wien, 1996.
- Horváth Gyula (szerk.): Székelyföld (= A Kárpát-medence régiói I.). Budapest – Pécs, 2003.
- Hronský, Marián: Szlovákia elfoglalása a csehszlovák katonaság által 1918 novemberétől 1919 januárjáig. Budapest, 1993.
- Hungarians in Croatia. Reports on the Situation of Hungarians Living Abroad. Budapest, (2000)
- Huntington, S. P. A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása. Budapest, 1999.
- Istendael, Geert van: A belga labirintus avagy a formátlanság bája. Budapest, 1994.
- Jávorszky Béla: Észak-Európa kisebbségei. Budapest, 1991.
- Jelavich, Barbara: A Balkán története, Budapest, 2000.
- Joó Rudolf: Nemzetiségek és nemzetiségi kérdés Nyugat-Európában, Budapest, 1977.
- Joó Rudolf: Nemzeti és nemzetiségi önrendelkezés, önkormányzat, egyenjogúság Budapest, 1984.
- Joó Rudolf: Etnikumok és regionalizmus Nyugat-Európában. Budapest, 1988.
- Juhász József: Volt egyszer egy Jugoszlávia. A délszláv állam története. Budapest, 1999.
- Kántor Zoltán (szerk.): A státustörvény. Előzmények és következmények. Budapest, 2002.
- Kántor Zoltán: A státustörvény. Dokumentumok, tanulmányok, publicisztika. Budapest, 2002.
- Kaplan, Karel: Pravda o ěeskoslovensku. Praha, 1990.
- Kaplan, Karel: Csehszlovákia igazi arca. Pozsony, 1994.
- Keményfi Róbert: Etno-kulturgeográfiai vizsgálatok két magyar–román faluban (= Folklor és Etnográfia 84.) Debrecen, 1994.
- Keményfi Róbert: A történeti Gömör és Kis-Hont vármegye etnikai rajza. A vegyes etnicitás és az etnikai határ kérdése. (= Gömör néprajza L.) Debrecen, 1998.

Felhasznált irodalom

- Kemp, Walter: Nationalism and Communism in Eastern Europe and the Soviet Union: a Basic Contradiction. London, 1999.
- Kende Péter: Miért nincs rend Kelet-Közép-Európában? Budapest, 1994
- Király, Béla K. – Pastor, Peter – Sanders, Ivan (eds.): Essay on World War I: Total War and Peacemaking. A Case Study on Trianon. (= War and Society in East Central Europe VI; East European Monographs CV.) New York, 1982
- Király, K. Béla – Veszprémy, László (eds.): Trianon and East Central Europe. (= War and Society in East Central Europe XXXII; = East European Monographs CDXVI-II.) New York, 1995.
- Kiss Jenő: Társadalom és nyelvhasználat. Budapest, 1995.
- Kocsis Károly – Locsisné Hodosi Eszter: Magyarok a határainkon túl, a Kárpát-medencében. (2. jav. kiadás) Budapest, 1992.
- Kocsis Károly – Locsisné Hodosi Eszter: Ethnic Geography of the Hungarian Minorities in the Carpathian Basin. Budapest, 1998.
- Komac, Miran: Protection of Ethnic Communities in the Republic of Slovenia, Ljubljana, 1998.
- Komlós Attila (szerk.): Kiút a csapdából? Nyelvi és nyelvhasználati jogok a Kárpát-medencében. Budapest, 1998.
- Kontra Miklós (szerk.): Tanulmányok a határainkon túli kétnyelvűségről. Budapest, 1991.
- Kontra Miklós – Saly Noémi: Nyelvmentés vagy nyelvárulás? Vita a határon túli magyar nyelvhasználatról. Budapest, 1999.
- Kontra Miklós – Hattyár Helga (szerk.): Magyarok és nyelvtörvények. Budapest, 2002.
- Kováč, Dušan: Szlovákia története. Pozsony, 2002.
- Kovács Nóra – Szarka László (szerk.): Tér és terep. Tanulmányok az etnicitás és identitás kérdésköréből. I–II. Budapest, 2002–2003.
- Kovács Péter: A Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Chartája (Aláírás után, ratifikáció előtt...) Budapest, 1993.
- Kovács Péter: Nemzetközi jog és kisebbségvédelem. Budapest, 1996.
- Kovács Péter: A schengeni kérdés. Budapest, 2000.
- Kozma István – Papp Richárd (szerk.): Etnikai kölcsönhatások és konfliktusok a Kárpát-medencében. Budapest, 2003.
- Kranz, Jerzy (ed.): Law and Practice of Central European Countries in the Field of National Minorities Protection After 1989. Warszawa, 1998.
- Kurucz Gyula (szerk.): Nemzetstratégia a harmadik évezred küszöbén. H. n. 1996.
- Küppert Herbert: Das neue Minderheitenrecht in Ungarn. München, 1998.
- Kymlicka, Will: Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights. Oxford, 1995.

- Kymlicka, Will – Opalski, Magda (eds.): *Can Liberal Pluralism Be Exported? Western Political Theory and Ethnic Relation in Eastern Europe*. Oxford, 2001.
- Lampl Zsuzsa: *A saját útját járó gyermek. Három szociológiai tanulmány a szlovákiai magyarokról*. Pozsony, 1999.
- Lanstyák István: *A magyar nyelv Szlovákiában*. Budapest – Pozsony, 2000.
- Lapidoth, Ruth: *Autonomy Flexible Solutions to Ethnic Conflicts*. Washington, 1996.
- Leff, Carol Skalnik: *National Conflict in Czechoslovakia: the Making and Remaking of a State 1918–1987*. Princeton, 1988.
- Lijphart, Arend (ed.): *Conflict and Coexistence in Belgium*. Berkeley, 1980.
- Liszka József: *A szlovákiai magyarok néprajza*. Budapest–Dunaszerdahely, 2002.
- Litván György: *Jászi Oszkár*. Budapest, 2003.
- Losonc Alpár: *Európa-dimenziók*. Újvidék, 2002.
- Lőrincz Csaba–Németh Zsolt–Orbán Viktor–Rockenbauer Zoltán: *Nemzetpolitika '88 – '98. Tanulmányok, publicisztikák, beszédek, interjúk*. Budapest, 1998.
- Ludwig, Klemens: *Ethnische Minderheiten in Europa: Ein Lexikon*. München, 1995.
- Lundestad, Geir: *The American Non-Policy toward Eastern Europe 1943–1947*. New York, 1975.
- Magyarok Csehszlovákiában. Bratislava, 1969.
- Makkai Sándor: *Magunk revíziója*. Csíkszereda, 1998.
- Maróti István – Székely András Bertalan (szerk.): *„A nyelv ma néktek végső menedéket...” Küzdelem a magyar nyelvért három régióban*. Budapest, 2002.
- Masaryk, Tomáš Garrigue: *Az új Európa. A szláv álláspont*. Košice, 1923.
- Masaryk, Tomáš Garrigue: *A világforradalom. 1914–1918*. Budapest, 1990.
- Masaryk, Tomáš Garrigue: *Cesta demokracie. Soubor projevů za republiky. Sv. 1. 1918–1920*. Praha, 1933.
- Masaryk, Tomáš Garrigue: *Demokrácia, nemzetiség. Gondolatok a kisebbségi kérdéstről és az antiszemitizmusról*. Budapest-Pozsony, 1991.
- Matuska Márton: *A megtorlás napjai*. Újvidék, 1991.
- Mészáros Sándor: *Holttá nyilvánítva. Délvidéki magyar fátum 1944-45. I–II*. Budapest, 1995, 1999.
- Mézes Zsolt László: *A dél-tiroli autonómia egyes elemeinek adaptációs lehetőségei a határon túli magyarok vonatkozásában*. Budapest, 2003. <http://www.eokik.hu/html/hun/pub.html>
- Mírnics Károly: *Kisebbségi sors. Tanulmányok*. Újvidék, 1993.
- Mírnics Károly: *Kis-Jugoszlávia hozománya. Írások az asszimilációról és a kisebbségről*. Budapest, 1996.

MELLÉKLETEK

Felhasznált irodalom

- Molnár Gusztáv – Szokol Elek: *Provincia 2000. Válogatás a folyóirat cikkeiből.* Marosvásárhely 2001.
- Musil, Jiří (ed.) *The End of Czechoslovakia.* Budapest, 1995.
- Nádor Orsolya: *Nyelvpolitika. A magyar nyelv politikai státusváltozásai és oktatása a kezdetektől napjainkig.* Budapest, 2002.
- Nádor Orsolya – Szarka László (szerk.): *Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép-Európában.* Budapest, 2003.
- Nagy Lajos: *A kisebbségek alkotmányjogi helyzete Nagyromániában, Kolozsvár, 1944. (Reprint: Székelyudvarhely, 1994.)*
- Németh László: *Magyarok Romániában. Az útirajz és a vita.* Marosvásárhely, 2001.
- Németh Zsolt: *Magyar kibontakozás. Válogatás Németh Zsolt beszédeiből és cikkeiből 1998–2002.* Budapest, 2002.
- Ohnheiser, Ingeborg – Kilenpointner, Manfred – Kalb, Helmut (Hrg.): *Sprachen in Europa. Sprachsituation und Sprachpolitik in europäischen Ländern.* Innsbruck, 1999.
- Oplátka András – Szalayné Sándor Erzsébet: *A többnyelvűség svájci modellje.* Budapest, 1998.
- Ormos Mária: *Padovától Trianonig 1918–1920.* Budapest, 1984. (2. kiad.)
- Ormos Mária: *From Padua to Trianon.* Budapest, 1991.
- Osvát Anna – Szarka László (szerk.): *Anyanyelv, oktatás – közösségi nyelvhasználat. Újratanítható-e a kisebbségek anyanyelve a magyarországi nemzetiségi iskolákban?* Budapest, 2003.
- Örkény Antal (szerk.): *Menni vagy maradni? Kedvezménytörvény és migrációs várakozások.* Budapest, 2003.
- Palotás Emil: *Kelet-Európa története a 20. század első felében.* Budapest, 2003.
- Palotás Zoltán: *A trianoni határok.* Budapest, 1990.
- Pan, Christoph – Pfeil, Beate Sibylle: *Die Volksgruppen in Europa. Ein Handbuch.* Wien, 2000.
- Pan, Christoph – Pfeil, Beate Sibylle: *Minderheitenrechte in Europa. Handbuch der europäischen Volksgruppen. Bd. 2.* Wien, 2002.
- Pelle János: *Jászi Oszkár. Életrajzi, eszme- és kortörténeti esszé.* Budapest, 2001.
- Péntek János: *A megmaradás esélyei. Anyanyelvű oktatás, magyarságtudomány, egyetem Erdélyben.* Budapest, 1999.
- Pitthart, Petr: *Nyolcvankilenc után. Kik vagyunk?* Pozsony, 2002.
- Plevza, Viliam.: *Vzostupy a pády. Gustáv Husák prehovoril.* Bratislava, 1991.

- Popély Gyula: Népfogyatkozás. A csehszlovákiai magyarság a népszámlások tükrében 1918–1945. Budapest, 1991.
- Preece, Jennifer Jackson: National Minorities and the European Nation-States System. Oxford, 1998.
- Raffay Ernő: Erdély 1918–1919. Budapest, 1987.
- Rauch, Georg von – Misiunas, Romuald J. – Taagepera, Rein: A balti államok története. Budapest, 2001.
- Rehder, Peter (Hrsg.): Das neue Osteuropa von A – Z: Staaten, Völker, Minderheiten, Religionen, Kulturen, Sprachen, Literaturen, Geschichte, Politik, Wirtschaft, neueste Entwicklungen in Ost- und Südosteuropa. München, 1992.
- Romsics Ignác: Nemzet, nemzetiség és állam Kelet-Közép- és Délkelet-Európában a 19. és 20. században. Budapest, 1998.
- Romsics Ignác – ifj. Bertényi Iván (szerk.): Trianon és a magyar politikai gondolkodás 1920–1953. Budapest, 1998.
- Romsics Ignác: A trianoni békeszerződés. Budapest, 2001.
- Romsics Ignác (szerk.): Mítoszok, legendák, tévhitek a 20. századi magyar törtéletről. Budapest, 2002.
- Rónai András: Térképezett történelem, Budapest 1989.
- Rotschild, Joseph: East Central Europe between Two World Wars (= A History of East Central Europe IX.) (4. kiadás) Seattle-London, 1983.
- Rotschild, Joseph: Return to Diversity. A Political History of East Central Europe Since World War II. Oxford, 1989.
- Salamon Konrád: Nemzeti önpusztítás 1918–1920. Forradalom – proletárdiktatúra – ellenforradalom, Budapest, 2001.
- Salat Levente: Etnopolitika a konfliktustól a méltányosságig. Az autentikus kisebbségi lét normatív alapjai. Marosvásárhely, 2001.
- Salat Levente (szerk.): Kínlódni ebben az országban? Ankét a romániai magyarság megmaradásának szellemi feltételeiről. Kolozsvár, 2002.
- Schöpflin, George: Politics in Eastern Europe 1945–1992. Oxford, 1993.
- Schöpflin György: A modern nemzet. Máriabesnyő – Gödöllő, 2003.
- Seton-Watson, R. W. and His Relation with the Czechs and Slovaks 1906–1951. Martin, 1995.
- Seewann, Gerhard: Ungarndeutsche und Ethnopolitik. A magyarországi németek és az etnopolitika. Budapest, 2000.
- Siguán, Miguel: La Europade las lengua. Barcelona, 1995.
- Sík Endre – Tóth Judit (szerk.): Diskurzusok a vándorlásról. Budapest, 2000.

MELLÉKLETEK

Felhasznált irodalom

- Sisák Gábor (szerk.): Nemzeti és etnikai kisebbségek Magyarországon a 20. század végén. Budapest, 2001.
- Skutnabb-Kangas, Tove – Philippon, Robert: (szerk.): Linguistic Human Rights Overcoming Linguistic Discrimination. New York, 1995.
- Slovenský rozchod s Maïarmi. Dokumentárny výklad o jednaniach dr. Milana Hodž u ako sl. plnomocníka s Károlyiho vládou v listopade a prosinci 1918 o ústupe maïarských vojsk zo Slovenska. Bratislava, 1929.
- Sokcsevics Dénes-Szilágyi István–Szilágyi Károly: Déli szomszédaink története. Debrecen, 1994.
- Somai József (szerk.) A romániai magyar oktatási hálózat jövőképe. Kolozsvár, 2003.
- Sparer, Norbert: Minderheiten in Mitteleuropa. Bozen, 1999.
- Stark Tamás: Zsidóság a vészkorszakban és a felszabadulás után (1939–1955). Budapest, 1995.
- Stein, Eric: Czecho/Slovakia. Ethnic Conflict, Constitutional Fissure, Negotiated Brekup. Ann Arbor, 1997.
- Szabó A. Ferenc: Egymillióval kevesebben. Emberveszteségek, népesedési tendenciák és népesedéspolitika Magyarországon 1941–1960. Pécs, 1998.
- Szarka László: Duna-táji dilemmák. Nemzeti kisebbségek – kisebbségi politika a 20. századi Kelet-Közép-Európában. Budapest, 1998.
- Szarka László (szerk.): A szlovákiai magyarok kényszertelepítései emlékezete 1945–1948. Komárom, 2003.
- Szász Zoltán: A románok története. Budapest, 1993.
- Szépe György: Nyelvpolitika: múlt és jövő. Pécs, 2001
- Szesztay Ádám: Nemzetiségi kérdés a Kárpát-medencében 1956–1962. Budapest, 2002.
- Szilágyi Imre: Az önálló és demokratikus Szlovénia létrejötte. Budapest, 1998.
- Szokolay Katalin: Lengyelország története. Budapest, 1996.
- Tabajdi Csaba – Barényi Sándor (szerk.): Kisebbségi érdekvérvényesítés, önkormányzatiság, autonómiaformák. Budapest, 1997.
- Tabajdi Csaba: Az önazonosság labirintusa. A magyar kül- és kisebbségpolitika rendszerváltása. Budapest, 1998.
- Tabajdi Csaba (szerk.): A kisebbségi önazonosság megőrzésének európai tapasztalatai. Budapest, 2002.
- Tilkovszky Loránd: Német nemzetiség, magyar hazafiság. Tanulmányok a magyarországi németiség történetéből. Pécs, 1997.
- Tomuschat, C. (ed.): The Modern Law of Self-Determination. The Hague, 1993.

- Tóth Ágnes: Telepítések Magyarországon 1945–1948 között. A németek kitelepítése, a belső népmozgások és a szlovák–magyar lakosságcsere összefüggései. Kecskemét, 1993.
- Tóth Károly (szerk.): Ezredforduló. A tudomány jelene és jövője a kisebbségben élő közösségek életében c. konferencia előadásai. Dunaszerdahely, 2001.
- Tökéczky László: Tisza István eszmei, politikai arca. Budapest, 2000.
- Törvényellenes szocializmus. A tényfeltáró bizottság jelentése. Budapest, 1990.
- Törzsök Erika: Kisebbségek változó világban. Kolozsvár, 2003.
- Trudgill, Peter: Bevezetés a nyelv és társadalom tanulmányozásába. Szeged, 1997.
- Vámos Ágnes: Magyarország tannyelvi atlasza. Atlas of Languages of Instruction. Atlas der Unterrichtssprachen. Budapest, 1998.
- Varga E. Árpád: Fejezetek a jelenkori Erdély népesedéstörténetéből. Tanulmányok. Budapest, 1998.
- Verdery, Katherine: National Ideology under Socialism: Identity and Cultural Politics in Ceausescu's Romania. (= Societies and Culture in East-Central Europe, No 7.) Berkeley, 1991.
- Veress Károly: Paradox (tudat)állapotok. Kolozsvár, 1996.
- Vermes Gábor: Tisza István. Budapest, 2001.
- Vetési László: Ne csüggedj el, kicsiny sereg! Lelkipásztori barangolások küszködő nyelvi tájakon. Kolozsvár, 2002.
- Vincze Gábor: A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája 1944–1953. Szeged–Budapest, 1994.
- Zaslavsky, Viktor: The Neo-Stalinist State. Class, Ethnicity and Consensus in Soviet Society. New York, 1982.
- Zeidler Miklós: A revíziós gondolat. Budapest, 2001.
- Zeidler Miklós: A magyar irredenta kultusz a két világháború között. Budapest, 2002.
- Zielbauer György: Adatok és tények a magyarországi németiség történetéből (1945–1949). Budapest, 1989.
- Zsiga Tibor: Muravidéktől Trianonig. Lendva, 1996.

III. Tanulmányok

- A. Gergely András: A „végig nem beszélt” nemzet-képletek. *Regio* (13) 2002. 4. 23–32.
- Ablonczy Balázs: Trianon-legendák, in: Romsics Ignác (szerk.): Mítoszok, legendák, tévhitek a 20. századi magyar történelemből. Budapest, 2002. 132–161.
- Andrássy György: Nyelvek és nyelvi jog az ezredfordulón. (Pécs. 2001). www.jak.ppke.hu/forum/irodalom/nyjezr.htm
- András Károly: Tények és problémák a magyar kisebbségek egyházi életében. *Regio* 1991. 3. 13–37.
- Apáthy Zsófia – Györi Szabó Róbert: Devolúció és nemzeti identitás: Skócia, Wales. *Pro Minoritate*, 2002. nyár, 175–202.
- Bakk Miklós – Horváth Andor – Salat Levente: A 2000. év küszöbén – politika és kisebbségi magyar társadalom Romániában. In: Bakk Miklós – Székely István – Toró T. Tibor (szerk.): Útközben. Csíkszereda, 1999. 70-88.
- Bakk Miklós – Székely István: Az RMDSZ és az önkormányzati választások. *Magyar Kisebbség* 200.3. 110–117
- Bakk Miklós: Rejtett modellviták. *Magyar Kisebbség* 2001.1.
- Bañcerowski, Janusz: A lengyel nyelv törvényi védelméről. *Magyar Nyelvőr*, 2001. 2. 152–158.
- Barth, F.: Régi és új problémák az etnicitás elemzésében. *Regio* (1996) .1. 3–24.
- Bauer Tamás: A hazátlanság tartósítása. *Népszabadság* 2001. január 10.
- Baumgartner, Gerhard: Ausztria magyar nyelvű lakossága a 2001-es osztrák népszámlások tükrében. In: Gyurgyík – Sebők (szerk.): Népszámlálási körkép, i. m. 158–169.
- Beregszászi Anikó – Csernicskó István: A magyar nyelv használatának lehetőségei Kárpátalján de jure és de facto. In: Nádor Orsolya – Szarka László (szerk.): Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép-Európában. Budapest, 2003. 110–122.
- Berkes Tamás: Masaryk és Jászi. A cseh és magyar századforduló tipológiájához. In: Mennyire hátra van még az ember. Emlékkönyv Török Endre hetvenedik születésnapjára. Budapest, 1993. 164–171.
- Bíró A. Zoltán: A regionális identitás kialakításának néhány vonásáról (A „hargitaiság” példáján). *Regio* (3) 1992. 4. 61–71.
- Bodáné Pálok Judit: A magyar kisebbségi törvény megszületésének körülményei. *Acta Humana*, 1993.
- Bretter Zoltán: A közösség meghatározásának nehézségeiről. *Regio* (13). 2002.4. 39–51.

- Caspersen, Nina: The Torny Issue of Ethnic Autonomy in Croatia: Serb Leaders and Proposals for Autonomy. *Journal of Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, 2003. 3. http://www.ecmi.de/jemie/download/Focus3-2003_Caspersen.pdf
- Chalmers, Douglas: Scotland Year Zero – From Words to Action. in: Gál Kinga: *Minority Governance*, i. m. 125–149.
- Conversi, Danielle: A sima átmenet: Spanyolország 1978-as alkotmánya és a nemzetiségi kérdés. *Regio* (14) 2003. 3.
- Czibulka Zoltán: A hazai kisebbségek területi jellemzői a 2001. évi népszámlálás alapján. *Területi Statisztika*. 2003. 6/2. 121–136.
- Csepeli György: Etnocentrizmus a Kárpát-medencében. In: Uő.: *A nagyvilágon e kívül... Nemzeti tudat és érzésvilág Magyarországon 1970–2002*. Budapest, 2002. 143–155.
- Daskalovic, Zoran: Withering Away of Ethnic Minorities in Croatia, Dossier on the Rights and Protection of Ethnic Minorities in Bosnia & Herzegovina, Macedonia, Serbia, Montenegro and Coatia. *Aimpress*. www.aimpress.ch/dyn/dos/archive/data/2003/30624-dose-01-06.htm;
- Dobrovits Mihály – Kende Tamás: Távol Moszkvától. Utak a jelcini és a Jelcin utáni Oroszország megértéséhez. *Beszélő*, 2001. 1. <http://beszelo.c3.hu/01/01/05dobrov.htm>
- Domini, Mirjana: National Minorities in the Republic of Croatia. *Central Europe Review*, <http://www.ce-review.org/00/19/domini19.html>;
- Drahos Ágoston – Kovács Péter: A magyarországi nemzeti kisebbségek oktatásügye (1945–1990) *Regio*, 1991. 2. 171–174.
- Duray Miklós: Az etnokratikus nemzetállam és demokratikus ellenszere. In: Uő.: *Önrendelkezési kísérleteink*, i. m. 257–297.
- Egyed Péter: A romániai magyar nemzetiség kulturális jelene. In: Uő.: *A jelenlétről. Kolozsvár 1997*. 201–229.
- Eiler Ferenc – Kovács Nóra: *Minority Self-Governments in Hungary*. in: Gál Kinga (ed.): *Minority Governance*, i. m. 171–196.
- Fischer, Holger: A magyarországi német kisebbség 20. századi társadalmi–gazdasági átalakulásának térbeli aspektusai és a nemzetiségi statisztika. In: Klinger András (szerk.): *Magyarország nemzetiségeinek és a szomszédos államok magyarságának statisztikája 1910–1990*. Budapest, 1992. 273–291.
- Fogarassy László: Hodž a Milán és a Károlyi-kormány. *Palócföld* 1990. 5. 72–88.
- Gál Kinga: *Minority Governance on the Threshold of the Twenty-First Century*. in: uő.: *Minority Governance*, i. m. 1–8.

Felhasznált irodalom

- Gál Gyula: A dél-tiroli kérdés. (= Kisebbségi Adattár IV.) Budapest, 1995.
- Gereben Ágnes: Kisebbségi autonómiák Európában: Gagauz-Jeri, a keleti befutó. *Heti Válasz* (3) 2003. 38.
- Gerencsér Balázs – Juhász Albin: A Kárpát-medencei magyar autonómiák lehetősége az ezredfordulón. *Magyar Kisebbség*, 2000.3. 319–324.
- Gerencsér Balázs – Juhász Albin: A kisebbségi autonómia (működő modellek, magyar elképzelések). www.hhrf.org/autonomia
- Göncz Lajos: Kisebbségi nyelvi jogok a Jugoszláv Szövetségi Köztársaságban – a pszichológus szemével. A szerbiai (vajdasági) magyarság nyelvhasználati jogai. In: Nádor Orsolya – Szarka László (szerk.): *Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép-Európában*. Budapest, 2003. 161–175.
- Göncz László: Gondolatok a muravidéki magyarság beolvadásának okairól. In: Gyurgyík–Sebők (szerk.): *Népszámlálási körkép*, i. m. 151–157.
- Görömbei Sára: A kisebbségek esélyei az EU-csatlakozás után. *Pro Minoritate*, 2001. ősz. 27–48.
- Györi Szabó Róbert: Föderalizmus Belgiumban. *Pro Minoritate* 2002. tavasz, 72–118.
- Gyurcsik Iván: A szlovákiai magyar pártok karaktere és genezise. *Regio* (7) 1996. 3. 180.
- Gyurcsik Iván: Az államnyelvről szóló törvények a szlovák alkotmánybíróság döntésének tükrében. *Fundamentum* 1998. 1–2.
- Halász Iván–Majtényi Balázs: A magyar státustörvény a kelet-közép-európai jogi szabályozás tükrében. In: Kovács Nóra és Szarka László (szerk.): *Tér és terep I. Tanulmányok az etnicitás és az identitás kérdésköréről*. Budapest, 2002. 391–436.
- Hannum, Hurst: Territorial Autonomy: Permanent Solution or Step Toward to Secession? http://www.indonesiamission-ny.org/issuebaru/Mission/empwr/paper_hurstHannum_1.pdf
- Havas Péter: Decentralizálási folyamat Nagy-Britanniában: a skót és walesi devolúció (autonómia). In: Tabajdi Csaba (szerk.): *A kisebbségi önanonosság megőrzésének európai tapasztalatai*. Budapest, 2002.
- Horváth, István: Facilitating Conflict Transformation: Implementation of the Recommendations of the OSCE High Commissioner on National Minorities to Romania. 1993–2001. CORE Working Paper 8. Hamburg, 2002.
- Horváth István – Scacco, Alexandra: From the Unitary to the Pluralistic: Fine-Tuning Minority Policy in Romania. In: Bíró, Anna-Mária – Kovács, Petra: *Diversity in Action*, i. m. 243–271.

- Imre Anna: A család és az iskola szerepe a nemzetiségi nyelv megőrzésében. In: Osvát Anna – Szarka László (szerk.): Anyanyelv, oktatás – közösségi nyelvhasználat. Újratanítható-e a kisebbségek anyanyelve a magyarországi nemzetiségi iskolákban? Budapest, 2003. 69–94.
- Imre Anna: A nyelv(ek) szerepe a nemzetiségi szülők iskolával szembeni elvárásaiban. In: Sisák Gábor (szerk.): Nemzeti és etnikai kisebbségek Magyarországon a 20. század végén. Budapest, 2001. 329–340.
- Jancsi Beáta: A nyelvi jogok kérdése Dél-Tirolban (kézirat). www.nytud.hu/pp/jancsi.html
- Jászi Oszkár: Masaryk elnök tanítása. In: Darvas Sándor – Suráni Géza – Várady Aladár (szerk.): Masaryk G.T. életműve, működése és hatása. Bratislava 1930. 78–79.
- Jeszenszky Géza: A csallóközi magyar–szlovák határ története. *História*, (6) 1988. 28–29.
- Kaltenbach, Jenő: Hungarian Report. in: Kranz, Jerzy (ed.): *Law and Practice*, i. m. 61–131.
- Kaltenbach Jenő: From Paper to Practice in Hungary: The Protection and Involvement of Minorities in Governance. In: Bíró, Anna-Mária – Kovács, Petra: *Diversity in Action*, i. m. 173–203.
- Kántor Zoltán – Majtényi Balázs: *Autonómiamodellek Erdélyben – Jövőkép és stratégia*. Magyar Kisebbség, 2004. 1.
- Keating, Michael: Spanyolország új kisebbségi nemzetei és az európai integráció: új keretfeltételek az autonómia számára. *Regio*, (14) 2003. 3. 69–88.
- Kende Péter: A későmodern államnemzet. *Regio* (13), 2002. 4. 109–115.
- Kenesei István: Az államnyelv teszi az embert. A szlovák nyelvtörvényről. *Népszabadság* 1995. november 8.
- Kimminich, O.: A Federal Right of Self-Determination, in: Tomuschat, C. (ed.): *The Modern Law of Self-Determination*. The Hague, 1993. 83–100.
- Kiss János: Státustörvény. Magyarország válaszában. *Beszélő*, 2002. 3.
- Kocsis Károly: Közigazgatási változások Szlovákiában. *Regio* (6) 1995. 4. 29–59.
- Kolláth Anna: A szlovéniai kisebbségek nyelvi jogai a törvények és rendeletek tükrében. In: Nádor Orsolya – Szarka László (szerk.): *Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép-Európában*. Budapest, 2003. 190–203.
- Kolstø, Pål: Territorial Autonomy As a Minority Rights Regime in Post-Communist Societies, in: Kymlicka, Will – Opalski, Magda (eds.): *Can Liberal Pluralism Be Exported? Western Political Theory and Ethnic Relation in Eastern Europe*. Oxford, 2001. 200–219;
- Ifj. Korhecz, Tamás: Chances for Ethnic Autonomy in Vojvodina: Analysis of the Latest Autonomy Proposal of Hungarian Political Parties in Vojvodina. Gál Kinga: *Minority Governance*, i. m. 273–297.

Felhasznált irodalom

- Ifj. Korhecz Tamás: A kisebbségi önkormányzatok megválasztásának szabályai a magyar, a szlovén és a jugoszláv közjogban. *Kisebbségkutatás* (11) 2002. 4. 945–948.
- Ifj. Korhecz Tamás: A Magyar Nemzeti Tanács alkotmányossága. *Pro Minoritate*, 2003. tavasz, 125–136.
- Kukorelli István: Románia alkotmányáról. *Magyar Kisebbség*, 1995. 2. 2–7.
- Lábadai Károly: Nyelvtörvények, nyelvi jogok Horvátországban. Nádor Orsolya – Szarka László (szerk.): *Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép-Európában*. Budapest, 2003. 176–189.
- Lanstyák István: A nyelvek többközpontúságának néhány kérdéséről (különös tekintettel a Trianon utáni magyar nyelvre). in: Kontra Miklós – Saly Noémi (szerk.): *Nyelvmentés vagy nyelvárulás? id.m.* 227–251.
- Lanstyák István: A szlovák nyelvtörvény és a szlovákiai magyarok. In: Komlós Attila (szerk.): *Kiút a csapdából*, Budapest, 1998. 79–99.
- Lampl Zsuzsanna: Asszimilációs folyamatok – iskolaválasztás és anyanyelvhasználat. In: Uő.: *A saját útját járó gyermek. Három szociológiai tanulmány a szlovákiai magyarokról*. Pozsony, 1999. 59–105.
- Lestyán Ferenc: Az erdélyi római katolikus püspökség a kommunista rendszer első éveitől. *Regio* 1991. 3. 118–130.
- Litván György: Jászi Oszkár csehszlovákiai kapcsolatai. In: Szarka László (szerk.): *Békétlen évtizedek. 1918–1938*. Budapest, 1988. 87–97.
- MacCrone, David: Skócia: ország, társadalom, nemzet? *Regio* 2000. 1. 68–85.
- Mesterházy Szilvia: A moldvai csángók nyelvi jogai, különös tekintettel az oktatási jogok érvényesülésére. In: Nádor Orsolya – Szarka László (szerk.): *Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép-Európában*. Budapest, 2003. 148–160.
- Mirnic Károly: A vajdasági magyarok politikai önszerveződése és a magyar politikai pártok egymás közötti harca a VMDK megalakulásától 1996-ig. *Regio* 1999. 2. 117–156.
- Molnár Krisztina: „Dél-Tirol: A kisebbségvédelem mintapéldája. In: Tassoni, Luigi – Fóris Ágota: *Olasz nyelvi tanulmányok az alkalmazott nyelvészet témaköréből.* (= Iskolakultúra 5.) Pécs, 2000. 62–74.
- Nádor Orsolya: A magyar nemzeti kisebbség nyelvi jogai a Kárpát-medencében. In: Komlós Attila (szerk.): *Kiút a csapdából*, i. m. 51–78.
- Neukirch, Claus: *Autonomy and Conflict-Transformation. The Gagauz Territorial Autonomy in the Republic of Moldova*, in: Gál Kinga: *Minority Governance*. i. m. 105–123.

- Örszigethy Erzsébet: Felvidéki magyarok Környén. In: Szarka László (szerk.): A szlovákiai magyarok kényszertelepítéseinek emlékezete 1945–1948. Komárom 2003.
- Pap András László: Európai kisebbségpolitika, magyar kisebbségi önkormányzatok – jogpolitika, harmonizáció és kollízió. Esettanulmány az etnikai–nemzetiségi identitás és választójogi korrupció tárgykörében. <http://europa.kontextus.hu/muhely/Muhely>
- Pataky G. Zsolt: Overview of Proposals for Minority Self-Governments of Hungarian Minorities in Central Europe. in: Gal Kinga: Minority Governance, i. m. 245–272;
- Pete István: A magyar nyelv állami változatai (Kárpátukrán változat). In: Kiss Jenő – Szűcs László (szerk.) A magyar nyelv rétegződése. Budapest, 1988.
- Péntek, János: A magyar nyelv helyzete Erdélyben. In: Maróti István – Székely András Bertalan (szerk.): „A nyelv ma néktek végső menedéktek...” Küzdelem a magyar nyelvért három régióban. Budapest, 2002. 17–29.
- Péntek János – Benő Attila: Nyelvi jogok Romániában. In: Nádor Orsolya – Szarka László (szerk.): Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép-Európában. Budapest, 2003. 123–147.
- Potier Tim: Autonomy in the 21st Century; throught Theoretical Binoculars. Comission on Human Rigths, Sub-Comission on the Promotion and Protection of Human Rights Vorking Group on Minorities, 14–18. May 2001. E/CN4/Sub.2/AC.5/2001.CRP.1 http://www.greekhelsinki.gr/bhr/english/special_issues/CEDIME-unwgm2001/G0112125.doc
- Preece, Jennifer Jackson : National Minority Rights vs. State Sovereignty in Europe: Changing Norms in International Relations? Nations and Nationalism (3) 1997.3. 345–364.
- Réger Zita: The Language of Gypsies in Hungary: an Overview of Research. In: International Journal of the Sociology of Language. 1995. 79–92.
- Rehman Javid: The Concept of Autonomy and Minority Rights in Europe. in: Cumper, P. and Wheatley, S.(eds.): Minority Rights in the ‘New’ Europe. The Hague 1999.
- Ríz Ádám: Az 1990 óta született autonómiakoncepciók összehasonlítása. Korunk 2000.1. <http://www.hhrf.org/korunk/0001/1k19.htm>
- Romsics Ignác: A délszláv válság(ok) háttere. Európai Utas, 1999. 2. (35)
- Salat Levente: Erdély státusa, Élet és Irodalom, 2001. 46.
- Salat Levente: Autonómiák évadja. Krónika, 2004. január 11.
- Salat Levente: Kisebbségi magyar jövőképek esélyei és buktatói Erdélyben. Kisebbségkutatás (12) 2003. 3. 560.

Felhasznált irodalom

- Sebők László: A horvátországi magyarok a statisztikák tükrében. In: Arday Lajos (szerk.) Fejezetek a horvátországi magyarok tükrében. Tanulmányok. (= Hungari extra Hungariam) Budapest, 1994.
- Sebők László: A 2001-es horvátországi népszámlálás magyar szempontból. In: Gyurgyík–Sebők (szerk.): Népszámlálási körkép, i. m. 135–150.
- Seewann, Gerhard: A magyar nemzetiségi politika mérlege az 50-es évektől napjainkig. In: Uő.: Ungarndeutsche und Ethnopolitik. A magyarországi németek és az etnopolitika, Budapest, 2000. 72–73.
- Sík Endre: Kezdetleges gondolatok a diaszpóra fogalmáról és hevenyészett megfigyelések a diaszpórakoncepció magyar nézőpontból való alkalmazhatóságáról. In: Sík Endre – Tóth Judit (szerk.): Diskurzusok a vándorlásról. Budapest, 2000. 157–184.
- Stepanenko, Viktor: A Tate to Build, a Nation to Form: Ethno-policy in Ukraine. In: Bíró, Anna-Mária – Kovács, Petra: Diversity in Action, i. m. 307–346.
- Stroschein, Sherrill. „What Belgium Can Teach Bosnia: the Uses of Autonomy in ‘Divided House’ States.” *Journal on Ethnopolitics and Minority in Europe Special Focus* 2003.3.
- Šutaj, Štefan–Olejník, Milan: Slovak Report. in: Kranz, Jerzy (ed.): *Law and Practice*, i. m. 269–321.
- Szabó Tibor: Az anyaország és a határon túli magyar közösségek közti jogviszony kiépítésének első lépése. In: Kántor Zoltán (szerk.) *A státustörvény*, i. m. 45–52.
- Szabómihály Gizella: A szlovákiai kisebbségek nyelvi jogai és a kisebbségi nyelvhasználat szinterei, különös tekintettel a magyar közösségre. In: Nádor Orsolya – Szarka László (szerk.): *Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép-Európában*. Budapest, 2003. 95–109.
- Szarka László: Iratok az 1918. novemberi aradi magyar–román tárgyalások történetéhez. *Regio* (5) 1994. 3. 140–166.
- Szarka László: T. G. Masaryk nemzetiségpolitikai nézeteinek alakulása (1895–1922). In: Polányi Imre (szerk.): *Szigetvári Kelet-Európa Konferenciák (1980–1983)* Pécs, 1984. 190–205.
- Szarka László: Prágai követjelentés 1918 novemberéből. *Magyar Napló* (2) 1989. 34. 8–9.
- Szarka László: A méltányos nemzeti elhatárolódás lehetősége 1918 végén. A Jásziféle nemzetiségi minisztérium tevékenységéről. *Regio, Kisebbségtudományi Szemle*. 1990.(1) 1. 49–65.
- Szarka László: Cseh és szlovák szerzők a csehszlovákiai nemzeti kisebbségek helyzetéről 1968–1983. in: *Fejezetek a csehszlovákiai magyarság történetéből*. Pozsony 1993. 155–163.

- Az integrált kisebbségkutatási modell lehetőségei. In: Tóth Károly (szerk.): Ezredforduló. A tudomány jelene és jövője a kisebbségben élő közösségek életében c. konferencia előadásai. Dunaszerdahely, 2001. 24–37
- Szarka László: Etnikai változások a 2001. évi magyarországi népszámlálás tükrében. In: Kovács Nóra – Szarka László (szerk.): Tér és terep II. Budapest, 2003.
- Szépe György: Az európai „csatlakozás” néhány nyelvi vonatkozása. in: C. Molnár Barbara: Nyelvpolitika. Veszprém 1998. 75–88.
- Szépe György: The Position of Hungarians in Romania and Slovakia in 1996. *Nationality Papers* (27) 1. 1999. 69–92.
- Szilágyi N. Sándor: Észrevételek a romániai magyar népesség fogyásáról, különös tekintettel az asszimilációra, *Magyar Kisebbség* 2002. 4. 64–96.
- Szoták Szilvia: Az ausztriai kisebbségek nyelvi jogai – különös tekintettel a magyar kisebbségre. Nádor Orsolya – Szarka László (szerk.): *Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép-Európában*. Budapest, 2003. 204–219.
- Tabajdi Csaba: Tájékoztató a szomszédos államokban élő magyarokról szóló törvény tervezetéről, in: Kántor Zoltán: *A státustörvény*, i. m. 121–125.
- Tabajdi Csaba: *A kedvezménytörvény értékelése*, uo. 126–129.
- Tabajdi Csaba: *A kedvezménytörvény sorsa, Népszabadság*, 2002. november 14.
- Tatalovic, Sinisa. *Minority Peoples and Minorities*. Zagreb, 1997.
- Thomson, Andrew: *The Politics of Autonomy*, www.cowac.org/thomson.htm.
- Gabriel N. Toggenburg: *A Rough Orientation Through a Delicate Relationship: The European Union's Endeavours for (its) Minorities*, *European Integration online Papers (EIoP)* Vol. 4 (2000) N° 16. <http://www.eiop.or.at/eiop/texte/2000-016a.htm>
- Toggenburg. Gabriel: *Egy kényes kapcsolatrendszer: az Európai Unió és a kisebbségi jogok*. *Pro Minoritate*, 2002. tavasz, 14–50.
- Tóth Károly: *Kisebbségi önkormányzati törekvések Szlovákiában*. *Pro Minoritate* (1) 1993. 6.
- Törzsök Erika: *A kelet-közép-európai régió demokratizálásának esélyei és az autonómiatörekvések*, in: Uő.: *Kisebbségek változó világban*, Kolozsvár, 2003. 83–89.
- Vámos Ágnes: *A tanítás nyelvének szabályozása*. *Új Pedagógiai Szemle* 1999. 11.
- Vékás János: *A magyar kisebbségpolitika 2002. évi kronológiája*, In: Kovács Nóra és Szarka László (szerk.): *Tér és terep II*. Budapest, 2003.
- Veress Emőd: *Nemzeti kisebbségek anyanyelvhasználata néhány európai ország közigazgatásában*. *Korunk*2001.10. www.korunk.org/10_2001/kossebb.htm
- Veress Károly: *Kisebbségilletélemzés című vitaindítója Magyar Kisebbség*, 1998. 2. 235–254.

MELLÉKLETEK

Felhasznált irodalom

- Vieyítez, Eduardo Javier Ruiz: A baszkok és a baszk nyelv jogi és politikai helyzete, *Pro Minoritate*, 2002. tavasz, 119–136.
- Walsh, Niamh: Minority Self-Government in Hungary: Legislation and Practice, *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, July, 2002. www.ecmi.de/jemie
- Weber, Renate: The Protection of National Minorities in Romania: A Matter of Political Will and Wisdom, In: Kranz, Jerzy (ed.): *Law and Practice*, i. m. 199–268.
- Zvara, Juraj: A csehszlovákiai nemzetiségi kisebbségek helyzetének eddigi fejlődése, *Hét (Pozsony)*, 1968. 31.
- Zvara, Juraj: A magyar dolgozók részvétele a szocialista Csehszlovákia építésében. In: *Magyarok Csehszlovákiában*. Bratislava, 1969. 271–275.

IV. Válogatott internetes források**1. Kisebbségkutatás és dokumentáció**

- Cellodin – Kárpát-medencei kistérségek – www.celodin.hu
Central European University – www.ceu.hu
Európai Összehasonlító Kisebbségkutatások Közalapítvány – www.eokik.hu
European Academy, Bolzano–Bozen – www.eurac.edu/index
European Centre for Minority Issues, Flensburg – www.ecmi.de
European Research Centre on Migration and Ethnic Relations, Utrecht – www.ercomer.com
Forum Kisebbségkutató Intézet – www.foruminst.sk
Határon Túli Magyarok Információs Közalapítványa – www.htmik.hu
Kelet-Közép-Európai Interetnikus Adatbázis IKM – www.mta.ikm.hu
Minorities at Risk (MaR) – <http://www.cidcm.umd.edu/inscr/mar/home.htm>,
MaR) posztkommunista világ – <http://www.cidcm.umd.edu/inscr/mar/data/post-comtbl.htm>
Minority Electronic Resources – www.arts.uwaterloo.ca/MINELRES
Minority Rights Group – <http://www.minorityrights.org>
MTA Etnikai Kisebbségkutató Intézet Adattára – www.mtaki.hu/adattar
Open Society Institute – www.osi.hu
Südoszt Institut, München – <http://www.suedost-institut.de>
Teleki László Intézet – <http://www.telekiintezet.hu>

2. Kormányzati és nemzetközi szervezetek

- Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése – <http://assembly.coe.int/default.asp>
EBESZ Kisebbségi Főbiztos – <http://www.osce.org/hcnm/documents/recommendations>
EBESZ Kisebbségi nyelvi jogi jelentések – www.osce.org/hcnm/documents/reports
Határon Túli Magyarok Hivatala – www.htmh.hu
Hungarian Human Rights Foundation – www.hhrf.org
Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Hivatala – <http://archiv.meh.hu/nekh/defhu.htm>

3. Kisebbségi sajtó és szakfolyóiratok

- A kisebbségi magyar napi-, hetilapok és folyóiratok gyűjtőportálja – www.hhrf.org
Acta Ethnologica Danubiana (Komárom) www.foruminst.sk
Barátság. A magyarországi kisebbségek folyóirata – www.nemzetisegek.hu